

SIGNALER

Medlemsblad for Rolf Jacobsens Venner | **2•2016**

60 ÅR ETTER

Sommeren i gresset

Side 6

Stort engasjement for
Rolf Jacobsen-senteret

Side 18

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

ROLF JACOBSENS VENNER

Skappels gate 2
2317 Hamar

rolf-jacobsen.no

Styret:

Gunnar Brox Haugen (leder)
Hanne Lillebo (nestleder)
Jan Erik Haug (kasserer)
Gunvor Sjølie (sekretær)
Anne Lillevold Jacobsen (styremedlem)
Cecilie Werner Erichsen (varamedlem)
Tore Stenersen (varamedlem)

SIGNALER

Redaksjonen:

Gunnar Brox Haugen
Hanne Lillebo

Design: Tweed
Trykk: Allkopi
Opplag: 400

Redaksjonen takker de som har bidratt
til dette nummeret av *Signal*.

Stoff til neste nummer må være sendt
redaksjonen innen 5. januar.
post@rolf-jacobsen.no

Logoen til Rolf Jacobsens Venner er basert
på Tom Gundersens tresnitt fra 1994.

INNHold

- 3 Lederen har ordet
- 4 Mitt Rolf Jacobsen-dikt:
Morten Krogvold velger «Nå»
- 6 Carl Keilhau: Inspirerte dikt
- 8 Erling Christie: På en stjerne av gress
- 10 Inge Eidsvåg: «Stier med lavmælt lys».
Om diktere og lyset
- 17 Gunnar Brox Haugen: Hamars
politikere sa ja til Rolf Jacobsen-
senteret i Skappels gate 2
- 18 Stort engasjement for
Rolf Jacobsen-senteret
- 25 Festivalnytt
- 26 Notiser
- 27 Salg av bøker

Følg Rolf Jacobsens Venner på **facebook!**

LEDEREN HAR ORDET

«Du kan ta smålänningen ur Småland, men aldrig Småland ur smålänningen», minnes jeg fra et svensk ordtak. Astrid Lindgren har gjennom sitt fantastiske forfatterskap gjort at alle som kjenner bøkene hennes, vet litt om hvordan folket i Småland tenker og lever sine liv. Det er fristende å vri på ordtaket og hevde følgende: «Du kan ta hedmarkingen ut av Hedmark, men aldri Hedmark ut av hedmarkingen.» Rolf Jacobsen identifiserte seg sterkt med hedmarkingen, sjøl om Jacobsen var født i Kristiania. Oppveksten i Solør og årene på Hedemarken og Hamar etter krigen ble også viktig for forfatterskapet hans.

Motivasjonen for det frivillige arbeidet som vi i RJV legger ned, er ønsket om å verne om et verdenskjent dikterverk. Dette er poesi som har bidratt til å gi oss en egen identitet enten vi kaller oss hedmarkinger, nordmenn eller verdensborgere; det forteller noe om hvem vi er og hva vi betyr for hverandre.

Det er gledelig å registrere den sterke appellen Rolf Jacobsens dikt også har til unge lesere. Vi fortsetter det gode samarbeidet med Turnéorganisasjonen om poesiverkstedet RJ7 som i februar tilbys skoleelever i Ringsaker kommune. Samarbeidet med Hamar katedral-skole ved fotolærer Arnfinn Johnsen fortsetter også; i juni ble et nytt diktbilde, laget av avgangselever ved Katta, hengt opp i kafeen Tante Gerda. Elevene har latt seg inspirere av Rolf Jacobsens dikt.

Morten Krogvold er en av Norges store fotografer, og alle som har opplevd hans sterke engasjement i formidling av fotokunst, forstår at det er nødvendig for ham å være inspirert for å kunne inspirere andre. Han har portrettert Rolf Jacobsen mesterlig flere ganger, og har også brukt ham flittig som inspirator i sin egen undervisning. Vi setter stor pris på at han ville velge et dikt til dette nummeret av *Signal*.

Vi har funnet fram til to anmeldelser av diktsamlingen *Sommeren i gresset* som kom i 1956, skrevet av Carl Keilhau og Erling Christie. De gir et godt innblikk i hvordan Jacobsens dikt ble lest i samtiden. Inge Eidsvåg hadde hele forsamlingens oppmerksomhet under en bakgårdsfest hos Tante Gerda i Hamar i august. Rundt hundre tilhørere lyttet intenst til kåseriet han holdt, om diktere og lyset. Vi er glad for å kunne dele dette kåseriet med våre lesere.

Et enstemmig formannskap vedtok i sitt siste møte før sommerferien å gå videre med planene for et Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2. Dette er sjølsagt en viktig seier for oss i RJV etter årelange runder med svært vekslende politisk interesse for å ta vare på kulturarven etter Jacobsen. Jeg er sikker på at den grundige prosjektrapporten og det gode samarbeidet med alle partene som var med i prosjektgruppa, har vært utslagsgivende. Nyttig informasjon og inspirasjon hentet vi også fra Olav H. Hauge-senteret i Ulvik. Vi har mottatt en rekke støtte-erklæringer fra ledende poeter, gjendiktere og litteraturforskere i Norge og den store verden. Ikke alle innleggene rakk å komme på trykk i Hamar Arbeiderblad før saken ble behandlet i formannskapet. Vi trykker derfor samtlige i dette nummeret av *Signal* som et bidrag til vår felles hukommelse. Takk til alle som har støttet oss i denne prosessen! Nå kan det arbeides videre med planene for Rolf Jacobsen-senteret, og vi føler oss trygge på at vi endelig er inne på et godt spor.

RJV har 20-årsjubileum i 2017, da skal vi også feire at Rolf Jacobsen-dagene har holdt det gående i ti år, og det er 110 år etter Rolf Jacobsens fødsel. Vi ønsker allerede nå velkommen til jubileumsfeiring i Hamar Teater 8. mars!

GUNNAR BROX HAUGEN

Utfordringen om å velge et dikt av Rolf Jacobsen, gikk denne gang til fotograf Morten Krogvold som ved flere anledninger har fotografert Rolf Jacobsen.

Flere diktvalg kan leses på venneforeningens nettsider: rolf-jacobsen.no

Morten Krogvold velger dikt

Rolf Jacobsen har fulgt meg tett de siste 30 år. Jeg bruker diktene i undervisningen under mine fotografiske workshops. Møtene med Rolf Jacobsen har satt dype spor: Jeg noterte ned replikker som «da hestene forsvant fra bybildet, endret rytmen i diktene seg» og «Oslos problem er at den har ryggen mot landet».

Noen av diktene jeg bruker ofte i undervisningen, er «– Mere fjell», «Brev til lyset» (for en tittel!), «Kjente jeg deg?», «Dine tanker, det du gjorde – –». Samlingen *Nattåpent* med diktet «Plutselig. I desember» må være noe av det mest nådeløst vakre som er skrevet i Skandinavia.

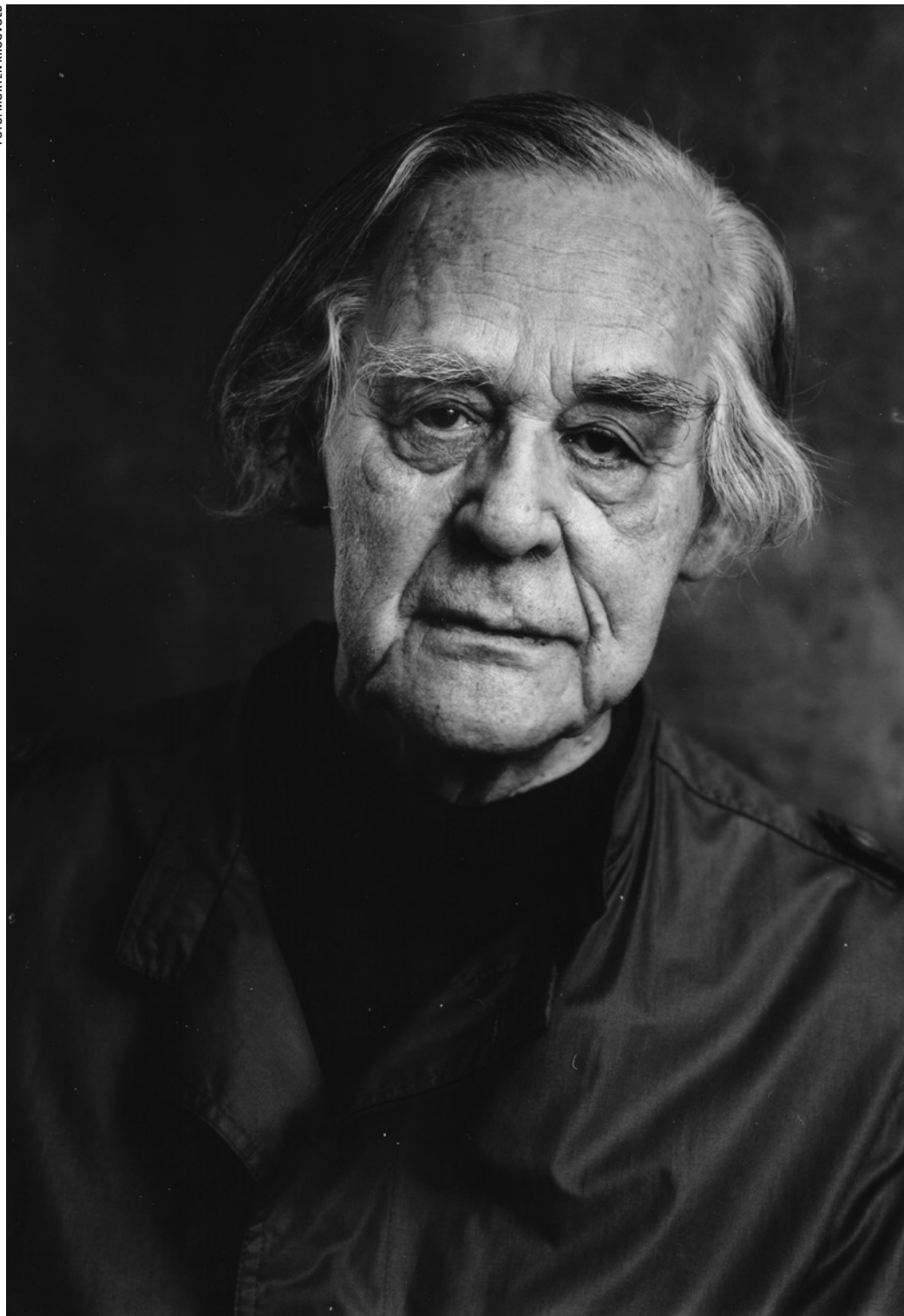
Likevel velger jeg diktet «Nå» som er en påminnelse vi alle trenger. Ikke minst fotografer!

NÅ

Nå er nå
når du leser dette,
før du glemmer det igjen.
Nå
går et stykke av evigheten,
titusendedelen av et sekund
gjennom hendene dine, gjennom øyet
som et snefnugg, trillende perle,
pil i luften,
før den rammer.
Spydodden av alt som var
og aldri er hendt før.
Nå
er du alt blitt eldre
siden første linje. Nå
er en fallende foss,
et klaprende hjerte. Nå
kom en sky foran solen. Nå
fløy fuglene bort. Og nå
har du alt glemt det.
Blad om da,
eller flytt på deg.

(Tenk på noe annet, 1979)

FOTO: MORTEN KROGVOLD

Inspirerte dikt

En egenartet og fantasifull poet har Rolf Jacobsen alltid vært; men så sent som for to år siden, da samlingen *Hemmelig liv* vakte sterkt bifall hos mange, var han etter min mening altfor ujevn til for alvor å kunne plaseres blant våre betydeligste lyrikere. De helt vellykte diktene virket som mer eller mindre tilfeldige blinkskudd i mengden av femmere, toere og bommer.

Den nye samlingen inneholder dikt som ligger en klasse over alt hva Rolf Jacobsen har skrevet hittil, og de er ikke «rari nantes in gurgite vasto». Gjennomsnittskvaliteten er imponerende høy. Bare få av diktene virker aparte, langt flere er kunstverk av dyp originalitet. Bare få bringer løse innfall til torvs, langt flere er inspirerte. Tidligere har fantasiens kast hos Rolf Jacobsen minnet om urolig flaksende fugler. Nå får vi ett bilde av gangen; klart, skarpt og fargelysende. Så blir det slått på en gong-gong, og belysningen skifter. Et nytt bilde, like trolsk i sin merkelige skjønnhet som det første, springer fram fra diktets laterna magica.

Skulle jeg i dag foreslå en kandidat til årets kritikerpris, måtte det bli Rolf Jacobsen.

Det aller beste diktet i samlingen? Jeg vakler når jeg skal velge, men la det være «Grønt lys». Det begynner med bilder av insektene som gjemmer seg i gresset, små dyr som ligner «knekket kvist» og har «altfor mange øyne». Gresset er til for å gi dem skjulesteder; det er «lydløst og fullt av måneskinn mellom kontinentene».

Åpningen er idyllisk og langtfra sensasjonell. Men så plutselig, i tredje vers, røres gong-gongen. Diktet stiger, det åpner for utsyn som får en til å kipe etter pusten:

Jeg har bodd i gresset hos Jorden og jeg
har hørt den puste
lik et dyr som har gått langt og er tørst
etter vannhullene,
og jeg kjente den legge sig ned om kvelden
tungt på siden som en bøffel
inne i mørket mellom stjernene hvor det
er plass.

Slik diktet fortsetter, med nye bølger av merkelige bilder, blir «Grønt lys» en lovsang til Jorden, til livet, til hele den frodige virkelighet som lar seg sanse og er mer enn sansning. Det er en mektig lovsang, beåndet av en storslått poetisk fantasi som sprenger alle demninger og gjør det meningsløst å reise kravet om en strengt logisk sammenheng mellom bildene. Når dikteren i det ene øyeblikk sammenligner jordkloden med en bøffel, for i det neste å la vår planet med sin kjerne av magnesium være et moderlig vesen, fylt av tålmodighet og tilgivelse, er leseren reservasjonsløs med på tankeflukten. Vi

aksepterer miraklet som en selvfølgelig ting når Rolf Jacobsen til slutt lar frø fyke fra gresset og bite seg «fast under brostenene / og mellom bokstavene i mitt dikt, her er de». Etter ordene «her er de» er det overflødig å besverge leseren med et utropstegn. Punktum er nok: Vi ser jo frøene.

Heller ikke Rolf Jacobsens nye diktsamling er blottet for stemninger av melankoli, smerte og forakt, men grunntonen er i samklang med «Grønt lys»: en takknemlig glede over tilværelsen, som for det opplatte øye åpenbarer seg med en mangfoldighet av sære, lys-blinkende fasetter. Boblende av munter, lekelysten naturforelskelse er for eksempel en miniatyr med titelen «Mai måne»; jeg tilstår gjerne at jeg er svakere for dette upretensiøse diktet enn for det mer pyntede «Månen og apalen».

Mai måne
går omkring som en inspektør i hvit jakke.

Nu er snart gjestene her.
Er alt på plass? Dette gobelin
må børstes, grønne tepper overalt
og lys på bordene.

Litt musikk, bare dempet,
– en trost, litt lerke, det er bedre
– og fioliner. Ta opp noen bekker til!

Helt og holdent har Rolf Jacobsen ennå ikke vent seg av med å være anstrengt oppfinnsom, som når han i diktet «Antenner» lar antennene være garn til «en ny dress for mennesket / skåret til men enda ikke / prøvet med buksene på». Stundom kombinerer han på uheldig vis originale innfall med konvensjonelt poetiske vendinger. «En sti i gresset» er et eksempel på hvordan en konkret malerisk effekt kan bli forringet ved at utydelige ordklisjeer blir brukt for å «avrunde» diktet. Men denslags er

nå bare glipp hos en kunstner som har lært å bruke magiens virkemidler med mesterskap. I dag er Rolf Jacobsen en lyrisk trollmann, som får oss til å tro blankt på de forunderligste ting: At Alpene stiller seg opp hver morgen med svøp og kister for å slippe inn i himmelen, at skyene er oldfruer som banker dyner og bretter ut lakener, at en blomst i et plommetre kan springe ut og bli en kinesisk pike som sier «Ply-ply» og har lattermilde hender.

Og at et dikt, i en tid som ringeakter ordene og betrakter dem som gratis appelsiner, kan henge i et tårn og ligne en djevel med et forferdelig øye.

CARL KEILHAU (1919–57) var forfatter og journalist. Som journalist var han knyttet til Dagbladet, Verdens Gang og Morgenbladet. I 1947 debuterte han som lyriker med diktsamlingen *Over broen*, og utga senere flere diktsamlinger, blant andre *Vi kan ikke flykte* (1952) og *Konsert i november* (1957). Sammen med Odd Eidem og André Bjerke utga han *Den bakvendte boken* (1949) og det satiriske oppslagsverket *Den bakvendte familie* (1951).

På en stjerne av gress

I første halvdel av tredivårene utgav Rolf Jacobsen to diktsamlinger som siden har skaffet ham titelen «Norges første modernist». Allerede her møter man en klar og særpreget dikterisk profil – en poet som var ute for å skape poesi av den moderne sivilisasjon og oppfange dens rytme i diktets rytmespill, en poesi som skulle rumme essensen av det urbane menneskes erfaringer. Rolf Jacobsen var her tydelig i pakt med en impuls som på den tid var fremtredende i vest-europeisk og amerikansk poesi. En fremtredende, og på mange måter heroisk eksponent for retningen var amerikaneren Hart Crane – Crane, for hvem diktet var en utrettelig erobring, en streben etter å gjøre den moderne sivilisasjon tilgjengelig for den menneskelige tanke og fantasi, og i siste instans å skape en moderne myte. Men felles for Crane og hans mange åndsbeslektede, som siden har vært ofre for en forsmædelig undervurdering, var at de gjennom poesien ville gjøre mennesket til herre over dets situasjon, ved å overvinne dets følelse av hjemløshet og avmakt i en tilsynelatende avsjelet og umenneskeliggjort samfunnsmekanikk.

Iblant kan man ikke fri seg fra en følelse av at denne problematikk fremdeles har sin store aktualitet. Men siden den tid er meget skjedd som får mange av tredvetallets poeter til å virke merkelig passé. Av den optimisme og tillit som tross alt fantes i tredvetallspoesien – en optimisme som iblant gav seg uttrykk i en nesten barnslig beundring for maskinenes fullkommenhet – er lite eller intet tilbake. Og i en stor del av poesien fra senere år fremtrer sivilisasjonens apparat som ensidig destruktivt, som gjenstand for poetens frykt og fordømmelse.

Som flertallet av sin generasjons poeter er Rolf Jacobsen kommet i et annet forhold til sitt opprinnelige stoff, og er blitt rammet av den alminnelige desillusjon. Slik møtte man ham i *Hemmelig liv* – boken som for to år siden skaffet ham hans egentlige gjennombrudd – først og fremst som naturdikter. En naturdikter hvis naturfølelse syntes smertelig utdypet av erkjennelsen av bruddet mellom natur og sivilisasjon, og for hvem sivilisasjonen var blitt mer og mer ensbetydende med teknikkens demoni.

Også i Rolf Jacobsens nye diktsamling, *Sommeren i gresset*, er maskinalderen tilstede som mørk kontrast. I flere av diktene finner man bilder på det moderne livs armod og karrighet. Men konflikten er allikevel denne gang trengt mer i bakgrunnen og har veket plassen for en livets seiersvisshet, en utholdende tro på den uovervinnelige evne og vilje til liv.

Noen idylliker er Rolf Jacobsen m.a.o. ikke blitt. Og som naturdikter står han stadig fremmed for det lyriske stemningsmaleriet. Med sin utpreget visuelle persepsjon, bygger han diktet opp gjennom en rekke sterke, dristige bilder – i seg selv konkrete, men med en overraskelseeffekt som fremkommer gjennom kombinasjonene og sammen-setningene. Her er således ingen illusjonisme, men en logikk som helt og holdent er poesiens. Man kunne kanskje si det slik at Rolf Jacobsen er en utpreget imagistisk dikter, for hvem tankens springbrett er det direkte, iaktattte bilde. Som poet handler han tydeligvis ut fra den tro at poesien skal frigjøre blikket fra den sløve vanemessighet og hjelpe menneskene til å se.

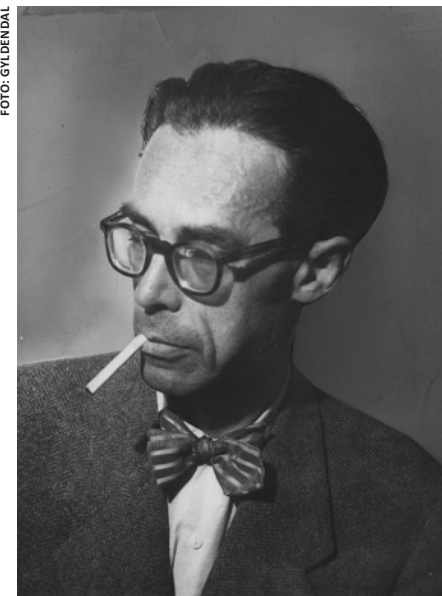
At *Sommeren i gresset* er en direkte poesi, betyr således alt annet enn at den er tørt realistisk. Snarere kan man hos denne forfatteren tale om en tingenes mystikk – en magisk evne til å berøre tingene og gi dem poesiens sære liv. Som eventyrdikterne eier han evnen til å ånde liv i de døde tingene og samtidig beholde en stilisert virkning, som f.eks. «Et kinesisk dikt». Bare en sjelden gang, som i «Antenner», kan denne evne få forfatteren til å henfalle til det bisarre.

Å fremheve noe spesielt dikt i *Sommeren i gresset* er vanskelig, fordi samlingen er, for det første så jevn i kvalitet, for det annet i sjelden grad enhetlig. Allikevel kan man, som et eksempel på den avklarede enkelhet og storslagne rytme i Rolf Jacobsens poesi, velge diktet «Gamle menns graver»:

Gamle menns graver
er som ungdommens graver
ganske stille og med solhvite sten,
men det er mere av jord i dem
og dypere ensomheter
i gravene til gamle menn.
Større himmel er det også i dem
og mildere sol eftersom alle ting
vender tilbake til sig selv.
Derfor skulde det stå store trær
med susende kroner hvelvet
over gamle menns graver.

ERLING CHRISTIE (1928–96) vakte tidlig oppmerksomhet som litteraturkritiker og essayist. I 1955 utga han et utvalg essays om litteratur med tittelen *Tendenser og profiler*. Han debuterte som lyriker i 1954 med diktsamlingen *Drøm om havet*, gjennombruddet kom med utgivelsen *Tegnene slukner* (1960). Christie ble rammet av en ulykke i 1960.

FOTO: GYLDENDAL

Et mye brukt portrett av Rolf Jacobsen i 1950-årene. Foto fra 1954.

Hvori består så til syvende og sist denne klare indre enhet i Rolf Jacobsens nye diktsamling? Kanskje i dette: At han i dikt etter dikt, også i de tilsynelatende bagateller, er blitt en besvergende poet. En besverger av alt det voksende og groende, av lysets mystikk og livets klart brennende flamme. Slik finner man nøkkelen – om man nu kjenner behovet for nøkler – til denne diktning i «Grønt lys»:

For dette har vi glemt, at Jorden er en
stjerne av gress,
en frø-planét, rykende av sporer som
skyer, fra hav til hav,
et fokk. Frø biter sig fast under brostenene
og mellom bokstavene i mitt dikt, her er de.

«Stier med lavmælt lys» Om diktere og lyset

«Det skal bli lys»

Vi kjenner dem vel alle sammen, de første ordene i Bibelen:

I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden.

Jorden var øde og tom, mørke lå over dypet, og Guds ånd svevde over vannet. Da sa Gud: «Det skal bli lys!» Og det ble lys. Gud så at lyset var godt, og Gud skilte mørket fra lyset. Gud kalte lyset dag, og mørket kalte han natt. Og det ble kveld, og det ble morgen, første dag.¹

Denne poetiske skapelsesberetningen forteller om Guds evige lys. Først tredje dag skapte Gud sola, månen og stjernene – «for å skille dag fra natt». Sola lyser i den timelige verden, i himmelen er Gud det evige lys.

Lucifer – «lysbæreren» – var opprinnelig en av erkeenglene, men han ble hovmodig og ville opphøye seg selv til Guds likemann. Derfor ble han kastet ut av himmelen.

Symbolikken som ligger i kontrasten mellom lys og mørke, finner vi over hele verden: lyset og mørket, dag og natt, det gode og det onde, livet og døden, sorgen og gleden. Det er mellom disse ytterpunktene våre liv er spent. Vi kan være lyse til sinns eller mørke til sinns; vi kan ha lyse øyeblikk og mørke stunder, osv. Lys og mørke har rammet inn menneskenes tilværelse så lenge vi har vært til.

Ikke rart at mange religioner har dyrket sola som sin Gud. For aztekerne var sola så viktig at man ofret mennesker for å sikre at den ville stå opp igjen hver morgen.

Tusener av mennesker ble ofret på aztekernes solpyramide. Solguden var nådeløs.

Det er derfor naturlig at dikterne har brukt lyset som billedspråk på utallige måter. Jeg vil i det følgende trekke fram en brøkdel av en brøkdel for å antyde variasjonene hos våre egne ordkunstnere.

Den russiske forfatteren og litteraturviteren Viktor Sjklovskij (1893–1984) lanserte i 1915 begrepet *underliggjøring* i kunsten.² I det la han at kunstneren bryter vanens blikk og får oss til å se på nytt igjen, bak overflaten. «Kunsten er en måte å oppleve tingenes tilblivelse på,» sa Sjklovskij. Plutselig ser og føler vi som om vi ser for første gang. Det kjente blir ukjent og det ukjente kjent.

Knut Hamsun hadde denne evnen til «underliggjøring». I romanen *Pan* (1894) kan vi lese:

Det begynte å bli ingen nat, solen dukket så vidt skiven ned i havet og kom så op igjen, rød, fornyet, som om den hadde vært nede og drukket. Hvor det kunde gå mig forunderlig om nætterne; ingen mennesker tror det.

Tenk å kunne skrive setninger som «Det begynte å bli ingen nat, ...»! Det er, som han selv skrev ved en annen anledning, «ravgalt inntil kunst». Men vi ser det nordlandske sommerlyset på en ny måte.

Hamsun er også kjærlighetsdikteren framfor noen. I romanen *Victoria* (1898) omskriver han skapelsesberetningen, slik at vi tror på den:

Kjærligheten er Guds første ord, den første tanke som seilte gjennom hans hjærne. Da han sa: Bliv lys! blev det kjærlighet. Og alt han hadde skapt var såre godt og han vilde intet ha ugjort igjen derav. Og kjærligheten blev verdens ophav og verdens hersker; men alle dens veier er fulde av blomster og blod, blomster og blod.

Bergmannens soldrøm

Johan Falkberget (1879–1967) er av mange blitt kalt «lysets dikter» i norsk litteratur. På sine gamle dager, da han arbeidet med *Nattens brød* (romansyklus i fire deler, 1940–59), skrev han i et brev til datteren Aasta:

Jeg er lykkelig over våren, selv om det er frost og snø ennu, men det er sol og lys bak. Solen og lyset er en stor næring i mitt sinn. I lyset begraves mine mørke vintre. Det gjør meg rik, til den rene velstandsmann – trass i årene.

Falkberget hadde opplevd mange mørke vintre på Røros, og han kjente gruvearbeidernes hverdag i de trange gruvegangene.

Allerede i en av sine første bøker, *Vaarsus* (1905), skriver han:

Å, den som bare kunne kaste litt lys over deres tilværelse som måtte gå der oversette, nedtidde og foraktet på livets skyggeside, i evig kamp for maten til seg og sine – jage vekk tåke og mørke skygger, så solen fikk skinne ned til dem, om for en liten stund. – Da hadde man ikke utrettet så rent lite!

Drømmen om lys og glede, optimisme og livsmot var spesielt sterk hos bergmannen, fordi han arbeidet i «evighetens mulm», der dagen også var natt. Johan Falkberget følte en forpliktelse til å finne et språk for bergmannens soldrøm.

Hos Falkberget er lyset også et religiøst symbol, og lengselen etter lyset en religiøs lengsel. Da presten Sigismund i *Den fjerde nattevakt* (1923) kommer til Bergstaden, tenker han at «fikk først den evige sol skinne like inn i sjelene, ville det ytre menneske

omdannes av seg selv». Sigismund finner snart ut at «det var lysstriper også i dette folks sinn». Og da han ser vårsola komme, har han en sterk gudsopplevelse: «Guds barns valgspråk burde være: 'Bli lys!'» Da Sigismund går inn i kirka for første gang, er det skildret slik: «Hans inngang skjedde i det klare morgenlys; i det store lys fra Østen!» Og da han forbereder sin tiltredelsespreken, formaner han seg selv om «ikke å tape troen på lyset».

Det er dette lyset Sigismund ønsker å la flomme over sine sognebarn, men som han ofte føler at han mislykkes med.

An-Magritt, hovedpersonen i roman-sykusen *Nattens brød*, er besatt av soldrøm og lyslengsel. Som da hun en morgen står hos hestene og oksene som drikker av brønnen, og hun roper ut: «No lyt du skynde deg, sol! Da rant den over åsen. Hester og okser stod i tindrende solskinn.»

Under en samtale med Pistolen sier hun: «Guds ord er øg sol!» Og da hun folder hendene over kjørestaven og ber, lyder det slik: «Å goe himmelske fader. Det er så mørkt neppå jørn. Tenn e stjerne att. E' eneste e'.»

Mester Johannes sammenligner An-Magritt med sola, og han opplever kjærlighetens lys som stråler ut fra henne. Slik er det også for henne. I *Plogjernet* (1946) kan vi lese om An-Magritts følelser da hun tenker på det første brevet hun fikk fra Johannes: «Hun ante ikke hva det sto i det. Men bare det at Johannes hadde prentet det, tente hundre lys rundt henne.»

Falkberget setter likhetstegn mellom lyset og den kristne nestekjærlighet. «Verden er alene skjønn i kjærlighetens lys. Blås det ut. Og den er fryktelig,» sier latindegnen Cimber i romanen *An-Magritt* (1940). Og om barmhjertigheten står det et sted at «det var et himmelsk lys alle prøvde å blåse ut». Et annet sted: «Hver gang det lykkes et menneske å ta et steg nærmere lyset, skjer det noe uhørt stort i verden. Og mange stjerner tennes. Hjelpstjerner. De gjør det neste skritt lettere.»³

En som så Falkbergets fascinasjon for lyset, var skogsarbeideren og lyrikeren Hans Børli (1918–89). Til Falkbergets 70-årsdag i 1949 offentliggjorde han et hyllingsdikt i avisa Glåmdalen (30.9.), det begynner slik:

Rundt hundre tilhørere hadde funnet veien til Tante Gerdas bakgård denne augustdagen.
Foto: Odd Gunnar Nordengen

Inge Eidsvåg i samtale med venneforeningens leder, Gunnar Brox Haugen. Foto: Odd Gunnar Nordengen

Nå gulner lauv i Rugel-li,
nå mørkner sjø og tjønn –
men mektig suser soldrøm i
ditt verk, du fjellets sønn.

«... jeg er mørket som får lysene til å skinne»

Hans Børli skrev selv mye om lyset, både det konkrete og det symbolske. Typisk nok heter hans debutsamling fra 1945 *Tyrielden*, og åpningsdiktet med samme navn slutter slik:

Tyrielden er symbolet
på det ville elskerhjerter
som har glød til natta siger
over livets kvite aske.

I sitt store dikt om Louis Armstrong skriver Børli at «en sol sitter fast / i trompetens skinnende svelt. / Som gråten i en strupe». Når Louis Armstrong spiller, er det et «opprør uten hat», en «skinnende tone av lys / som gjennomstråler negernatta».⁴

Selv opplevde Børli seg også som mørket:

Jeg er mørket. Mørket
som får de tusen svaiende lys
til å skinne så pinefullt klart.

Jeg elsker de brennende lysene,
elsker flammen
som legger seg på skrå
og skjelder ekstatiske
for nattens pust. Jeg ville være
levende som flammen, men
jeg er mørket
som får lysene til å skinne.⁵

Det er bare om natta vi ser stjernene, bare
mot en mørk bakgrunn vi ser lyset. Når dagen
går over til natt, er lyset «fiolett som angst:
Tynne lysfingrer griper hysterisk i kanten av
himmelen», skriver Børli.

Men dikteren vil også bevisstgjøre oss om
betydningen av det indre lyset, som andre kan
se i vårt blikk:

Ett er nødvendig – her
i denne vår vanskelige verden
av husville og heimløse:

Å ta bolig i seg selv.

Gå inn i mørket
og pusse sotet av lampen.

Slik at mennesker på veiene
kan skimte lys
i dine bebodde øyne.⁶

«Lat meg til oske gløda til siste rest»

Olav H. Hauge (1908–94), gartneren og dikteren fra Ulvik i Hardanger som tilbrakte seks år på Valen psykiatriske sykehus, visste mye om både lyset og mørket. I seg og omkring seg. Allerede i debutsamlingen, *Glør i oska* (1946), peker han mot hjertene våre og den indre ilden.

ELDEN

Heilag var elden
som i ditt hjarta brann.
Dåre, som ikkje forstod,
men prøvde å sløkkja han.
Vatn bar du på bålet,
vatn og sand.

Audmjuk skulle du bede
og dine hender nest:
Herre, lat elden brenna,
den heilage gjest.
Lat meg til oske gløda
til siste rest.

Dåre var du som ikkje
stundi forstod.
No kan du eta og drikka
og sova i ro.
Sløkkja kan du, men ikkje kveikja
den heilage glo.

Olav H. Hauge er befriende konkret i sin diktning, samtidig som det alltid dirrer noe uforklarlig mellom linjene. Mørket er ikke bare mørkt, og lyset kan være tvetydig. I diktet «Eg dreg ifrå glaset» skriver han:

Eg dreg ifrå glaset fyrr eg legg meg,
eg vil sjå det levande myrkret når eg vaknar,
og skogen og himmelen. Eg veit ei grav
som ikkje har glugg mot stjernone.
No er Orion komen i vest, alltid jagande –

han er ikkje komen lenger enn eg.
Kirsebærtreet utanfor er naken og svart.
I den svimlande blå himmelklokka
ritar morgonmånen med hard nagl.⁷

Vi har vel alle erfart hvordan sola og lyset
påvirker sinnet. Olav H. Hauge viser oss at det
også kan være omvendt:

I dag kjende eg
at eg hadde laga eit godt dikt.
Fuglane kvitra i hagen då eg kom ut,
og soli stod blid yver Bergahaugane.⁸

Et brev til lyset

En dikter som var jevnaldrende med Olav H. Hauge, var Rolf Jacobsen (1907–94). (De to døde samme år.) Jacobsens liv var preget av mye mørke: foreldrenes vanskelige samliv og deretter skilsmisse; hans og konas medlemskap i NS, landsvikdommen og soningen; forholdet til den yngre broren, Anton, motstands mannen som døde i tysk konsentrasjonsleir i januar 1945; fortielsen og løgnene om sin egen rolle under krigen.

Men Rolf Jacobsens liv er også fortellingen om et menneske som reiste seg etter det fatale feilgrepet og fornedrelsen som fulgte. Da han døde, var han en av våre største og mest folkekjære diktere.

Ett ord dukker igjen og igjen opp i Rolf Jacobsens diktning, det er ordet *stjerne*. Stjernene lyser, de er uendelig i antall og uendelig fjerne, de har vært peilemerker for sjøens folk og kjærlighetslys for unge elskende. For dikteren er «Lyset fra et annet hjerte» lik en stjerne som «brenner / over skogene i nord».⁹ Og når han ser tømmeret på velteplassene, ser han «et stort lys i det / som kan skinne langt inn i kveldene / om sommeren». Og han fortsetter:

Det er godt det lyser av tømmer nok på
moene enda
ved Ångermanelven og Deep Creek,
Columbia,
som en søle etter solstrålene
rundt om i verden,
en sovende styrke på jorden,
en hemmelig kraft

som skal vare i slektsledd, nesten som jern.

Han konkluderer slik:

Det er disse ting stjernehimmelen er
satt over:
De dødes ensomhet, ungdommens mot
og tømmer
som føres langsomt avsted på store elver.¹⁰

Om midnattssolen sier Rolf Jacobsen at «den er en sol i sorg». Hvorfor sorg? Fordi den ikke greier å gjøre verden lys og god. «Selv allverdens sol er ikke nok», sier han. Derfor er midnattssolen «en sol i sorg, / og den trekker det grå sjalet omkring seg / så vi ikke skal se øynene».¹¹

I samlingen *Brev til lyset* (1960) er det en traktor som skriver brevet. Hanne Lillebo har redegjort grundig for dette diktets tilblivelse i artikkelen «Rolf Jacobsens poetiske praksis» (2007).¹² I et intervju med Egil Elseth i 1979 fortalte Rolf Jacobsen om hvordan dette diktet var blitt til:

En tid bodde jeg i Vang og arbeidet i en bokhandel i Hamar. Jeg hadde en kilometers vei å gå til bybussen – over noen store jorder. Det var om våren dette. En traktor var begynt å pløye. Det slo meg: det var liksom en stor og klumpet neve som skrev – linje på linje. Kanskje skrev den et brev, et brev fra jorden til – ja, jeg lar det usagt hvem brevet er til. Lyset kan jo bety så mye. Bildet lå lenge i underbevisstheten. Da det dukket opp igjen, formet diktet seg nokså raskt [...].

I en annen sammenheng har han datert diktet til sommeren 1958. Men Lillebo konstaterer, på bakgrunn av Rolf Jacobsens notisbøker, at både årstall og årstid er feil. Den første skissen til «Brev til lyset» finnes nemlig i en notisbok datert 10.11.1959. Det var derfor høstpløying Rolf Jacobsen antakelig var vitne til. Frosten og snøen kom først i begynnelsen av desember det året, og det var fullt mulig å pløye fram til da.

Det er heller ikke riktig at diktet formet seg «nokså raskt». Hanne Lillebo har funnet at Rolf Jacobsen har arbeidet med dette

diktet over 50 sider med utkast, endringer, overstrykninger og atter nye utkast. Inntil det fullendte diktet var der. «Å hamre ut et dikt er en slags gullsmedkunst,» sa Rolf Jacobsen selv en gang – og her kan vi virkelig følge dikterens nitide filigransarbeid.

Men la oss lese diktet i sin helhet:

BREV TIL LYSET

Morgenens papir er veldig foldet ut
på jorden, det er en ny dag
og en traktor som alt er fremme med sin
klumpete neve
og skriver et brev til lyset, hver bokstav
brummer den høyt for seg selv, for det har
meget å si
at alt kommer med, både tordnen og biene,
maurveien som har strukket ut sin lille
silkefot i gresset, vår fred
og den uro vi har med alt, skal den ha med.

Store fuktige linjer og en langsom hånd
som ryster svært men nu er alt sagt,
siden er full og alt legges åpent frem
som et brev til ingen, plogenes brev
til lyset som den kan lese som vil.

Kanskje oppdager vi at traktoren har mye til felles med dikteren, som sikkert også innimellom «brummer høyt for seg selv» og «har meget å si».

Som alle store diktere, får Rolf Jacobsen oss til å se naturen og tilværelsen med nytt blick. Det er en «underliggjøring» som skjer. Samtidig minner han oss om noe vi ikke så ofte tenker på, nemlig at alt vi ser, befinner seg i vårt eget blick:

TIL IRIS

Farvene bor hos deg
bare hos deg
grønt gult indigo og fiolett
bare hos deg – i øyet ditt
inne bak smilet der, utenfor er allting
natt avskyelig av elektroner
farveløst – helt blåst.
Bare hos deg – inne bak øyet der

er farvene til.
Tenk på det.

Hele regnbuen er hos deg
(bare regnværet hos meg)
farven på kjolen din, negle-
lakken, rosen, dåpsattesten
bare i øyet der
og ikke utenfor.
Tenk på det.

Det er øynene dine som kler verden på
– grønt, gult, indigo og fiolett
– bukser jakke sko og kam i håret.
Tenk på det.¹³

Kanskje må en være dikter av Rolf Jacobsens format for at en kan se lyset slik han gjør, så totalt forskjellig fra hvordan en fysiker ville beskrive det:

BARE TYNNE NÅLER –

Det er så tynt, lyset.
Og det er så lite av det. Mørket
er stort.
Det er bare tynne nåler, lyset
i en endeløs natt.
Og det har så lange veier å gå
gjennom så ødslige rom.

Så la oss være varsomme med det.
Verne om det.
Så det kommer igjen i morgen.
Får vi tro.¹⁴

Ja, lyset er det eneste som verner oss små menneskekryp, der vi står som lyktestolper i natten. Rolf Jacobsen har nok selv opplevd hvordan det var å være en slik lyktestolpe.

LYKTESTOLPEN

Så isnende alene i natten min lyktestolpe.
De små brosten hviler hodene tett
omkring den
der den holder sin lysparaply over dem
så ikke det vonde mørket skal komme nær.

Vi er langt hjemmefra, sier den.
Det er ikke håp mere.¹⁵

Uten mørke intet lys. I diktet «Nattemørket» beskriver Rolf Jacobsen kampen mellom lyset og mørket så vi formelig kjenner det som et kroppslig ubehag.

Nattemørket overlever i krokene
mellem gulvbjelkene og i stengte skap
til det skal bre seg ut over verden.
Vi pisker natten med våre lys,
neon og ildkaskader over gatene
og driver det ut i skogene og ned i gresset.
Men det kommer igjen
i våre hjerter, inne mellom fryktens bjelker,
nede i uvisshetens gress
venter det på timen da det skal slå ut sin
mørke vinge
fra Sirius og til bunden av det siste hav.¹⁶

Etter krigen ble Rolf Jacobsen opptatt i den katolske kirke. Hans religiøsitet preger nok mye av det han har skrevet, men på en stillferdig og indirekte måte. Vi finner lite av høystemt forkynnelse og enda mindre av overtydelige og skråsikre gudsbilder. Derimot finner vi en stor undring over livet – og forundring over hvor lite vi vet. Han uttrykker

dette så fantastisk godt i diktet «Guds hjerte». Det passer å slutte med det. Nærmere det fullendte diktet kommer vi ikke.

GUDS HJERTE

Guds hjerte vet vi ikke,
men vi vet
noe som overstrømmer oss
som et regn over hendene.

Hans øyne ser vi ikke,
men vi ser
usynlig lys over alle ting
som i sommernatten.

Hans stemme hører vi ikke,
men vi finner
veier overalt og spor i hjertene
og stier med lavmælt lys.¹⁷

(Kåseri holdt på RJVs bakgårdsfest,
Tante Gerda, lørdag 20. august 2016)

¹ 1. Mosebok, 1,1–5 | ² Viktor Sjklovskij: «Kunsten som grep», *Moderne litteraturteori – en antologi*. Oslo 1996 | ³ *Kjærlighetens veier*, 1940 | ⁴ *Ved bålet*, 1962 | ⁵ «Jeg er mørket», *Brønner utenfor Nachors stad*, 1966 | ⁶ «Ett er nødvendig», *Vindharpe*, 1974 | ⁷ *På ørnetuva*, 1961 | ⁸ «I dag kjende eg», *Dropar i austavind*, 1966 | ⁹ «Dedikasjon», *Fjerntog*, 1951 | ¹⁰ «Tømmer», *Hemmelig liv*, 1954 | ¹¹ «Sol i sorg», *Hemmelig liv*, 1954 | ¹² Hanne Lillebo (red.): *Stier med lavmælt lys. Om Rolf Jacobsens diktning*. Oslo 2007 | ¹³ *Headlines*, 1969 | ¹⁴ *Pusteøvelse*, 1975 | ¹⁵ *Hemmelig liv*, 1954 | ¹⁶ *Stillheten etterpå* – –, 1965 | ¹⁷ *Sommeren i gresset*, 1956

INGE EIDSVÅG (f. 1947) er forfatter og lektor ved Nansenskolen på Lillehammer, og en flittig bidragsyter til bøker, tidsskrifter, aviser og NRK. Han har redigert seks essaysamlinger og skrevet en rekke bøker, blant dem *Henders gjerning* (1993), *Læreren. Betraktninger om kjærlighetens gjerninger* (2000) og *Menneske først!* (2004). Hans siste utgivelse er *Underveis* (2015). I 1992 fikk Inge Eidsvåg Brobyggerprisen for sitt arbeid med å skape forståelse mellom mennesker med ulike religioner og livssyn, han er også tildelt Kulturprisen for Gudbrandsdalen (1997) og Blanche Majors forsoningspris for sitt engasjement for livssynsdialoger og oppbygging av dialogsentra på Balkan (2005).

GUNNAR BROX HAUGEN

Hamars politikere sa ja til Rolf Jacobsen-senteret i Skappels gate 2

Et enstemmig vedtak i formannskapet i Hamar gjør at arbeidet med å etablere et Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2 kan fortsette.

På bakgrunn av skisseprosjektet som pågikk høsten 2014, bevilget Hamar kommune i desember samme år kr 150 000 til del-finansiering av et forprosjekt med tanke på å etablere et Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2. Hedmark fylkeskommune bidro med kr 100 000. Gruppen som har arbeidet med forprosjektet, har bestått av representanter fra Høgskolen i Hedmark, Anno museum Domkirkeodden, Hamar bibliotek, fylkesbiblioteket i Hedmark, Hamar kommune og Rolf Jacobsens Venner. Kommunen har vært ansvarlig for prosjektet, og Hanne Lillebo har vært engasjert som prosjektleder.

Forprosjektet ble ferdigstilt i juni i år, og prosjektgruppa anbefalte følgende:

Skappels gate 2 rehabiliteres og bygges om for å gi plass til et Rolf Jacobsen-senter. Senteret etableres på bakgrunn av den foreliggende rapporten fra forprosjektet avsluttet i juni 2016. Rolf Jacobsen-senteret skal være et dokumentasjons- og formidlingssenter for Rolf Jacobsens liv og diktning – og et formidlingssenter for hedmarksforfatteres forfatterskap. Senteret foreslås offisielt åpnet 8. mars 2019 med åpning av basisutstillingen 8. mars 2020.

Da det ble kjent at rådmannens innstilling var negativ, noe som ble begrunnet med kommunens økonomiske situasjon, var det flere som i likhet med Rolf Jacobsens Venner

engasjerte seg og sendte leserinnlegg til Hamar Arbeiderblad. Politikerne som ble intervjuet av avisen, varslet at de ville stemme mot rådmannens forslag om å skrinlegge planene. Onsdag 29. juni ble saken behandlet av formannskapet i Hamar kommune. Et enstemmig formannskap vedtok følgende endringsforslag:

Formannskapet mener det er viktig å realisere forslaget i den fremlagte utredningen om et Rolf Jacobsen-senter. Formannskapet ser også at kommunens økonomiske utfordringer gjør dette krevende. Første steg i realiseringen av et slikt senter er istandsetting av Rolf Jacobsens bolig. Det må skje på en måte som gjør det mulig å realisere senterinnholdet slik dette er foreløpig beskrevet i utredningen. Hamar formannskap mener at Hamar kommune til å begynne med skal avslutte leieforholdene med beboerne i Skappels gate 2. Leilighetene i Skappels gate 2 skal ikke lenger leies ut til privatpersoner. Dette er for å hensynta driften av et Rolf Jacobsen-senter. Formannskapet ber om at planleggingen av et driftskonsept videreføres. Formannskapet har som mål at det økonomiske grunnlaget for driften sikres innen 2019.

Prosjektrapporten (pdf) kan fås tilsendt på e-post fra venneforeningen: post@rolf-jacobsen.no

Stort engasjement for Rolf Jacobsen-senteret

I dagene før saken vedrørende Rolf Jacobsen-senteret skulle behandles av formannskapet i Hamar kommune, sto det flere leserinnlegg på trykk i Hamar Arbeiderblad til støtte for prosjektet. Fra USA og Canada kom det også støtteerklæringer, blant annet fra Jacobsens amerikanske gjendikter Roger Greenwald som også tidligere har engasjert seg i å ta vare på arven etter Rolf Jacobsen i Skappels gate 2. Brevene fra USA og Canada ble sendt til Hamar Arbeiderblads redaktør Carsten Bleness og kulturredaktør Geir Vestad.

Opprett et Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate

Rolf Jacobsen var en lyriker av europeisk format, og det skulle være unødvendig å argumentere videre for det. At han ikke var like stor i politiske sammenhenger, er også dokumentert, men dette røkkes ikke ved hans litterære posisjon. Hjemmet hans i Skappels gate 2 på Hamar står i dag omtrent som da han bodde der, og blir fra tid til annen brukt til ulike arrangementer.

Denne virksomheten kan utvides, og alt taler for at opprettelsen av et Rolf Jacobsen-senter på eiendommen vil vise seg som et vellykket og nødvendig tiltak. Per i dag foreligger det et forprosjekt som konkluderer med at eiendommen bør rehabiliteres og bygges om for å gi plass til et slikt senter. Dette vil gi muligheter til formidling av Jacobsens livsverk i omgivelser som var hans egne og vil samtidig gi rom for kursvirksomhet, opplesninger og ulike litterære arrangementer. Stedet ligger ideelt til, like ved kulturhuset og Flagstad-museet og med kort vei til Domkirkeodden.

Som forfattere er vi interesserte i alt som kan styrke den litterære virksomheten i distriktet. Og vi ønsker flere muligheter til å nå ut med det vi skriver. Hamar har vist seg som

et sted der det finnes et litterært interessant og skolert publikum som vi har møtt ved flere anledninger. Et Jacobsen-senter i Skappels gate vil være en inspirerende mulighet til å utvide denne virksomheten.

Vi er kjent med at det foreligger et fredningsforslag for eiendommen fra 2003. Dette bør trekkes tilbake, da det er en selv-motsigelse at fredning av dikterens hjem skal være til hinder for opprettelsen av et senter for formidling av produksjonen til den samme dikter. I planene inngår det dessuten at selve leiligheten til dikteren skal bevares omtrent som i dag.

Vi er også kjent med rådmannens innstilling som går ut på at det «ikke er tilrådelig å gå videre med dette prosjektet». Dette begrunnes, vi hadde nær sagt som vanlig, med kommunens økonomiske situasjon. Senteret er tenkt finansiert ved en kombinasjon av offentlige og private midler. Og ja, det innebærer betydelige utgifter.

Men økonomi er prioritering. Og det er fullt mulig å prioritere et Jacobsen-senter. Å si nei fordi det mangler penger vil i ettertid framstå som kortsynt og smålig, og som en nedprioritering av kulturell og litterær virksomhet. Å si ja vil dessuten være et håndslag, ikke bare til en av Europas fremste

modernister, men også til henne som en gang satt i Skappels gate og sydde om nettene for at familien skulle ha noe å leve av, og til Jacobsens familie for øvrig.

Vi håper på et positivt vedtak når saken skal behandles i formannskapet den 29. juni, og at politikerne kjenner sin besøkelsestid.

TERJE AMUNDSEN
leder, Hedmark Forfatterlag
(Hamar Arbeiderblad 25. juni 2016)

Større enn Hamar

Rolf Jacobsen (RJ) er et verdensnavn fra Hamar. Den danske forfatteren Asger Schnack hevder at Jacobsens forfatterskap er «et af de vigtigste bidrag til verdenslitteraturen fra de nordiske lande i det 20. århundrede». «Det er for mig at se et af de mest spændende forfatterskaber overhovedet i Europa i dag», skriver den danske litteraturkritikeren Poul Borum i 1966. Siden Hans Magnus Enzensberger i 1960 innlemmet Jacobsen – som eneste nordmann – i sin store antologi *Museum der modernen Poesie*, har han hatt en selvfølgelig plass blant de sentrale moderne lyrikere i verden. Diktene hans er gjendiktet til mer enn tretti språk.

Rolf Jacobsens Venner (RJV) har i snart tjue år arbeidet iherdig for å formidle RJs forfatterskap til nye generasjoner. Det har vi lykkes bra med gjennom et utstrakt frivillig arbeid og samarbeid med mange gode samarbeidspartener, og Hamar har blitt til Nordens poesihovedstad. Vi arrangerer de årlige RJ-dagene og vi har bidratt til teaterforestillinger og musikkverk bygget på RJs poesi. Vi er særlig stolte av å ha nådd ut til mange unge, og diktens slitestyrke og iboende kraft viser seg ved at han stadig leses med fornyet interesse og av nye generasjoner.

Formannskapet i Hamar skal denne uka behandle saken vedrørende etablering av et Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2. Beklageligvis er rådmannens innstilling negativ. Det foreligger en forprosjektrapport som på en nøktern og konkret måte viser

hvordan Hamar kan ta vare på arven etter vår verdenskjente dikter på en god måte.

Senteret er planlagt finansiert som et spleiselag mellom kommune, fylkeskommune, stat og private sponsorer. Utredningen ble bestilt av et enstemmig formannskap i desember 2014. Allerede i 1995 gjorde formannskapet i Hamar et bindende vedtak om å reservere Skappels gate 2 til RJs «minnesamling, som på litt sikt kan bygges ut til et kultursenter i videre forstand».

Gjentatte ganger har RJV omtalt det uholdbare i situasjonen i Skappels gate 2. Nå trodde vi faktisk at saken ville få den nødvendige positive støtten. Det er derfor svært nedslående lesning for oss å lese rådmannens innstilling. For oss i venneforeningen oppleves det som litt av et understatement når det mot slutten av et godt saksfremlegg står at «Rolf Jacobsen er utvilsomt av de viktigste kunstnere i Hamar».

Det hevdes at det er viktig å ta vare på og formidle hans dikterskap, og at arven

Nei, rådmann Bjørn Gudbjørgrud

Rolf Jacobsen er ikke bare «en av de viktigste kunstnere i Hamar», slik du skriver i saksframlegget om etablering av et Rolf Jacobsen-senter i Hamar. Rolf Jacobsen er en verdenspoet!

Slik Røros inngår i verdens materielle kulturarv, inngår Rolf Jacobsens dikt i verdens immaterielle kulturarv. Slik har det faktisk vært siden den store tyske forfatteren Hans Magnus Enzensberger tok Jacobsens dikt med i sin berømte antologi *Museum der modernen Poesie* i 1960. Rolf Jacobsen er for Hamar det Franz Kafka er for Praha, det James Joyce er for Dublin, det Henrik Ibsen er for Skien, det Knut Hamsun er for Hamarøy eller det Olav H. Hauge er for Ulvik. Huset i Skappels gate 2 kan bli et helt ekstraordinært forfattermuseum i europeisk sammenheng og samtidig et nasjonalt senter for litteraturformidling i det som desidert er Norges lyrikkhovedstad.

I norrøn tid var diktning den viktigste blant alle idretter. Hedmark sliter med et lavt utdanningsnivå og strever med å etablere en kunnskapskultur på nivå med det man finner andre steder i landet. Ordet kunst er etymologisk forbundet med kunnskap, og paradoksalt nok har Hedmark fostret noen av våre fremste kunstnere. Hedmark har vært og er best i én idrettsgrein: skrivekunst. Hedmark er selve forfatterfylket, og Trysil nevnes ofte som norgesmester i diktning. Vi nevner i fleng forfatternavn av internasjonalt og nasjonalt format: Alf Prøysen, Vidar Sandbeck, Hans Børli, Hanna Winsnes, Åsta Holth, Åsmund Sveen, Knut Faldbakken, Trygve Andersen, Sigurd Hoel, Ivar Mortensson-Egnund, Sigmund Løvåsen, Margrethe Munthe, Levi Henriksen, Haldis Moren Vesaas. Noen nevnt, mange glemt. Burde ikke Hamar som fylkeshovedstad stå i spissen for formidlingen av disse forfatter-skapene? Og burde ikke Hedmark fylke trå til og ta sin del av ansvaret for å bygge og utvikle en kunnskapskultur i det indre Østlandet? Huset i Skappels gate 2 skal altså ikke bare være viet verdenspoeten Rolf Jacobsen, men også være et kunnskapssenter for langt større

del av den litterære kulturarven i Hedmark.

Å etablere en kunnskapskultur koster penger. Det har alle nasjonale strategier fra Welhaven via hedmarksforfatter Hulda Garborg til Einar Gerhardsen visst. Huset i Skappels gate 2 har siden Rolf Jacobsen gikk bort i 1994, «råtnet på rot», og betydelige summer vil uansett måtte brukes for å redde huset. Å drifte et Rolf Jacobsen-senter er et nasjonalt ansvar, men skal det realiseres og noe endelig skje etter over 20 års diskusjon, må Hamar- og hedmarkspolitikkerne vise vei. Toget går i formannskapsmøtet i Hamar 29. juni.

OLE KARLSEN
professor
(Hamar Arbeiderblad 28. juni 2016)

Dear Mr. Bleness,

I am writing to give enthusiastic support to the idea of a Rolf Jacobsen Center to be established in the poet's own house in Hamar.

Jacobsen is a major figure. He is well-known all over the world, and has come to be widely read and taught in the US on the basis of Roger Greenwald's superb translations (published by the University of Chicago Press). I have read the poetry in translation and am very impressed by it. There is no doubt as to its quality, even in translation.

I think that a center in the poet's own house would be a real draw for literary tourists, and would really call attention to Hamar as a cultural center. Other houses of poets are major attractions (Emily Dickinson's, for instance, in Amherst, Mass.; Loipe de Vega's in Madrid, etc.).

I do hope that this wonderful poet will get the kind of tribute in his home town that he deserves.

Yours very truly,
RICHARD STRIER
Sulzberger Distinguished
Service Professor Emeritus
Editor, *Modern Philology*
Department of English
University of Chicago

Roger Greenwald

INNIS COLLEGE, UNIVERSITY OF TORONTO
2 SUSSEX AVENUE, TORONTO, CANADA M5S 1J5
ROGER.GREENWALD @ GMAIL.COM

26. juni 2016

Carsten Bleness, Sjefredaktør
Hamar Arbeiderblad
Hamar, Norway

Kjære Carsten Bleness,

Foreningen Rolf Jacobsens Venner har gjort meg oppmerksom på den nylig utgitte rapporten om forprosjektet til etablering av et Rolf Jacobsen-Senter så vel som på rådmannens vurdering av rapporten.

Jeg har gitt ut tre samlinger med Rolf Jacobsens dikt oversatt til engelsk. Den siste, *North in the World*, ble prisbelønt av The American Translators Association. Jeg besøkte Rolf Jacobsen flere ganger i Skappels gate 2, har framført diktene hans sammen med ham under Oslo Internasjonale Poesifestival, og deltok på Rolf Jacobsen-dagene på Hamar i 2007. Jeg har framført Jacobsens dikt for publikum i mange byer i USA og Canada, og har nylig skrevet en innføring i Jacobsens verk til bruk for lesegrupper, lærere og studenter. (<http://nortana.org/reading/north-in-the-world/>)

Jeg vil gjerne gi uttrykk for hvor viktig det er at Hamar by aksepterer konklusjonen i den meget grundige rapporten om forprosjektet og setter seg som mål å etablere Rolf Jacobsen-senteret i Skappels gate 2, selv om de nødvendige midlene til å sikre hele prosjektet ikke skulle være tilgjengelige akkurat nå.

Grunnlaget for rapporten er det ingen som kan motsi: "Rolf Jacobsens forfatterskap er en viktig del av den norske kulturarven og må forvaltes og formidles med hensyn til kommende generasjoner." Jacobsen var som kjent en av det 20. århundres store poeter også internasjonalt. Hvordan skal Hamar by ta konsekvensen av dette? Byen har et stort ansvar – som den bør ta på seg med glede!

Det er allerede gått tjueto år siden Rolf Jacobsen døde. Fortsatt er det mange engasjerte mennesker som vier tid og krefter til denne saken. Som gruppe har de oversikt over materialet som må bevares og gjøres tilgjengelig som en del av senterets samling, de forstår de mange skrittene som må tas for at senteret skal komme i drift, og de har bidratt til en rapport med detaljerte planer. Hvis man ikke begynner å handle nå, hvis man drøyer ti år til, kan hele prosjektet gå i oppløsning.

Nå er ikke jeg ekspert på byens budsjett, men jeg vil tro at hvis Hamarøy er i stand til å drive Hamsunsenteret, så kan kulturbyen Hamar finne en måte å drive Rolf Jacobsen-senteret på. Jeg håper inderlig at byrådet kommer til å innta holdningen "Dette må vi gjøre, og dette *skal* vi gjøre." Det kan være vanskelig å finne midlene. Men å sukke og si "Dessverre" er altfor lett. I dette tilfellet ville det rett og slett være utilstrekkelig. Man må fatte mot og ta utfordringen!

Med vennlig hilsen

Roger Greenwald

To the Editor

I was excited to hear recently that it is possible that a Rolf Jacobsen Centre will be established in Hamar. I am an admirer of Jacobsen's work (in translation) and feel that his home would be the perfect place to house a centre where his work can be studied and where admirers of his work could learn more about his world. I'm particularly moved to think that the house is situated near the railway that is so haunting evoked in Jacobsen's poems. The trains are different now, of course, but to see trains passing through the countryside near the poet's house, and then return to that house would be a moving experience. I celebrate the concept of this centre, and send my best wishes and good luck to those who are working to bring this concept to life.

Yours truly,
GUY EWING, Ph.D
Toronto, Ontario
Canada

To the Editor

I heard that there is a possibility that a Rolf Jacobsen Library/Museum might be established in Hamar, and I am writing to say that I think that this would be a wonderful idea. I know the poetry of Jacobsen through the beautiful translations of Roger Greenwald. I teach literature at the University of California, Berkeley (and I have taught some of the poems of Jacobsen). I am also a poet and a translator from the Spanish. I have mainly worked with the poetry of Rafael Alberti. My last translation of his poetry, *To Painting: Poems by Rafael Alberti*, won the National Translation Award. I so enjoyed visiting the Fundación Rafael Alberti when I visited Alberti's hometown in Spain. It is a wonderful museum which includes photographic exhibits, his books and manuscripts, and his paintings.

I hope someday to visit Norway. And when I do, I would love to be able to visit a museum

dedicated to the work of Rolf Jacobsen, a poet whose work I love and admire, and whom I consider to be one of the twentieth century's greatest poets.

Thank you for considering this.
Sincerely,
Dr. CAROLYN L. TIPTON

Dear Carsten Bleness and Geir Vestad

I write to you as a translator and retired professor of Norwegian language and literature in Minnesota. As an advocate for Rolf Jacobsen's poetry in the USA, I was gratified to hear about the plan to establish a Jacobsen archive and visitor center at Skappels gate 2. I am likewise very concerned that the project is threatened due to lack of funding. In my 40 years of teaching at the Universities of Texas-Austin, Wisconsin-Madison (where I sponsored a visit and reading by Jacobsen in the mid-70s), and Augsburg College-Minneapolis I can think of no Norwegian author whose work has spoken more eloquently or been more accessible to students than Rolf Jacobsen. His is the voice of twentieth-century Norway with all its excitement and alienation, technology and snow-covered spruce trees, noise and silence. I implore the town of Hamar to accept the proposed plan and to work in concert with regional and national funding partners to see it through to reality.

Med vennlig hilsen
FRANKIE B. SHACKELFORD, Ph. D.
Professor Emerita of Norwegian
Languages & Cross-cultural Studies
Augsburg College

FESTIVALNYTT

Mot et jubileumsår

NORDISK POESI- FESTIVAL ROLF JACOBSEN- DAGENE

Hamar | 8.–12. mars 2017

På festivalens årsmøte 14. juni ble det vedtatt å endre festivalens navn fra Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene til Nordisk poesifestival |

Rolf Jacobsen-dagene. Festivalen skal fortsatt være en viktig arena for den nordiske samtidspoesien. Det ble også et par utskiftninger i festivalstyret: Cecilie Werner Erichsen og Trond Haugen overtar etter Else Braseth og Thorstein Norheim. I tillegg til Erichsen og Haugen består styret også av Osvald Magnussen og Tor Inge Martinsen, Anne Lillevold Jacobsen fortsetter som styreleder.

Den danske forfatteren og skrivekunstlæreren Mads Eslund er festivalens kunstneriske leder også i 2017, mens seminaret som festivalen arrangerer i samarbeid med Høgskolen i Hedmark, tas hånd om av professor Ole Karlsen. Daglig leder for festivalen er som tidligere år, Hanne Lillebo.

Festivalen ble første gang arrangert for å markere Rolf Jacobsens 100-årsdag i 2007, og kan i 2017 feire 10-årsjubileum. Det blir også feiring av Rolf Jacobsens 110-årsdag med et eget Rolf Jacobsen-program på bursdagen 8. mars. I tillegg vil festivalens siste programpost, en konsert i Hamar domkirke søndag kveld, være viet Rolf Jacobsen. Så følg med på festivalens nettsider: nordiskpoesifestival.no

FOTO: MONICA LARSEN

Øyvind Berg blir festivalpoet i 2017

Øyvind Berg (f. 1959) er forfatter, dramatiker og oversetter. Han debuterte som forfatter med *Retninger* i 1982, og har siden gitt ut en rekke diktsamlinger. Seneste utgivelse er diktutvalget *Offentlig omhet. Ikke alle diktene fra 1982 til nå* (2016). Som dramatiker har han et førtitalls produksjoner bak seg, særlig med teatergruppa Baktruppen 1986–2011. Berg er også oversetter av blant andre Paul Celan, Per Højholt, William Shakespeare, Bertolt Brecht og Ezra Pound. For tiden arbeider han med en oversettelse av Shakespeares *As You Like It* (*Som dere vil*), stykket settes opp på Nationaltheatret i februar 2017. Berg er tildelt blant annet Oktoberprisen, Halldis Moren Vesaas-prisen, Brageprisen og Aschehougprisen.

«Snutebiller, stankelben» blir skoleforestilling

Forestillingen «Snutebiller, stankelben» som hadde premiere under årets Rolf Jacobsen-dagene, er tildelt DKS-midler fra Hedmark fylkeskommune. Dette er utviklingsmidler til produksjon og/eller formidling som tilbys elever i grunnskolen i regi av Den kulturelle skolesekken (DKS). Nå skal «Snutebiller, stankelben» videreutvikles og i første omgang vises for 1.–3. klasser i Stange kommune. Forestillingen bygger på et knippe av Rolf Jacobsens dikt, og skuespillerne tar i bruk dans og fysisk teater. Idé og regi er ved Jonas Kippersund, med seg har han skuespillerne Trine Nyhus Lørum og Hillevi S. Larsson (teaterkompaniet Fleece & Rouge). Sylvia Denais har stått for scenografien og kostymene til forestillingen.

Om medlemskap

Medlemskap i Rolf Jacobsens Venner koster kr 250 per år. Som medlem får du tilsendt medlemsbladet *Signaler* 2 ganger i året, og du kan bl.a. kjøpe billetter til Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene til redusert pris. Se nettsidene våre for mer informasjon om foreningen og medlemsfordeler.

Send e-post til post@rolf-jacobsen.no eller betal til bankkto.nr. 1800 15 43497. Husk å oppgi navn og adresse.

Nye diktbilder hos Tante Gerda

I juni kom et nytt diktbilde opp på veggen i kafeen Tante Gerda. Etter noen måneder skal bildet byttes ut med et nytt. Det er elever fra medie- og kommunikasjonslinja ved Hamar katedralskole som det tredje og siste skoleåret sitt har arbeidet med et prosjekt der de skulle illustrere et dikt av Rolf Jacobsen. «Denne oppgaven er ikke enkel, og ligger på et høyt faglig nivå», fortalte lærer og fotograf Arnfinn Johnsen til Hamar Dagblad da diktbildene ble presentert hos Tante Gerda. «Det er krevende å bildelegge poesi. Det er lett å falle i fella og illustrere selvfølgeligheter, men her var målet at tekst og bilde skulle ha en dialog. Bildet skal tilføre teksten noe – ikke gjenspeile.» Det første av diktbildene som stilles ut, er laget av Marton Amdahl og Jimmy Moen og er en tolkning av diktet «Bare tynne nåler – –».

Prosjektet er et samarbeid mellom Hamar katedralskole, Rolf Jacobsens Venner og Tante Gerda som har pågått siden 2013.

Vi anbefaler en tur innom Tante Gerda for å se de flotte elevarbeidene.

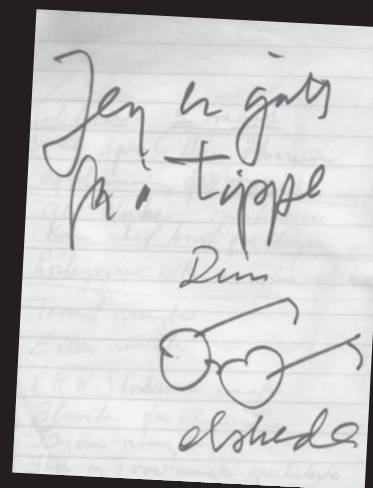
Vil du vite mer om Rolf Jacobsen og hans diktning?

Rolf Jacobsens Venner kan tilby kåserier, foredrag og forelesninger for store og små grupper i lag, foreninger, bedrifter og skoleverk.

Ta kontakt for nærmere avtale:
post@rolf-jacobsen.no
eller

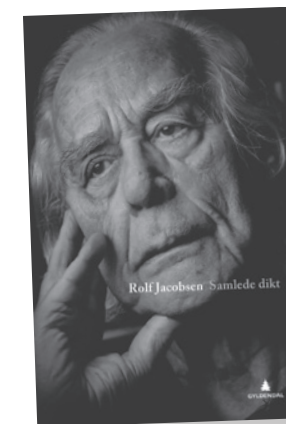
Gunnar Brox Haugen, telefon 958 87 695.

Fra Rolf til Petra.
Lapp funnet i notisblokk
i Skappels gate 2.

Vil du støtte Rolf Jacobsens Venner med din Grasrotandel?

Grasrotandelen er en ordning fra Norsk Tipping, hvor du som registrert spiller kan velge ett lag eller én forening som du ønsker å støtte – din grasrotmottaker. Vi oppfordrer deg til å støtte Rolf Jacobsens Venner!

Rolf Jacobsen: Samlede dikt
Gyldendal 1999, 3. opplag 2012
(red. Hanne Lillebo)

Rolf Jacobsens tolv diktsamlinger er her samlet i én bok, komplettert i forhold til boken han selv ga ut, *Alle mine dikt* (1990). *Samlede dikt* inneholder også en avdeling dikt som Jacobsen publiserte i aviser, tidsskrift og antologier – fra før debuten og til hans siste leveår. Boken inneholder også kommentarer og diktvarianter samt tittel- og førstelinjeregister.

Ordinær pris kr 400,– pr. bok
Medlemspris kr 250,– pr. bok

Bestilling sendes: post@rolf-jacobsen.no
Ved forsendelse kommer porto i tillegg.
Inntektene går i sin helhet til venneforeningen.

Rolf Jacobsen Venner har flere bøker og plakat for salg. Se venneforenings nettbutikk for mer informasjon:
www.rolf-jacobsen.no/nettbutikk.html

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

rolf-jacobsen.no